

**КОГНИТИВТІ АСПЕКТИДЕГІ ТІЛДІ ҮЙРЕНУ-МӘДЕНИАРАЛЫҚ
ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫҢ НЕГІЗІ
ИЗУЧЕНИЕ ЯЗЫКА В КОГНИТИВНОМ АСПЕКТЕ –
ОСНОВА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ
LANGUAGE LEARNING IN COGNITIVE ASPECT –
BASIS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION**

УДК: 800

Сейдикенова А.С., Архатова А.А.*

филология ғ.к профессор, Абай атындағы Қазақ ҰПУ, Алматы, Қазақстан
магистрант, Абай атындағы Қазақ ҰПУ,

ағылшын тілі мұғалімі, №15 гимназиясы Алматы, Қазақстан

**ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ КӨРНЕКІЛІКПЕН ОҚЫТУ ПРИНЦИПІН
ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ**

Автор - корреспондент: arhatova98@mail.ru

Түйін: Берілген мақалада шет тілінің өзектілігі жайлы және де көрнекі құралдардың маңызы жайлы сөз қозғалады. Шетел тілін білу тек грамматикалық, лексикалық және айтылу дағдыларын ғана емес, жазу, оқу, сөйлеу және тыңдау дағдыларын меңгеруді қамтиды. Шет тілдерін оқытудағы визуализация мәселесі қай уақытта да өзекті. Адамзаттың «шекарасыз қоғамға» ұмтылуына байланысты әлем халықтарының мәдени мұралары мен рухани құндылықтарымен танысу, мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде шет тілін білу беделді болды және сұранысқа ие. Визуализация аймағы айтарлықтай кеңейіп, оның инвентаризациясы күрделене түсті: заттар мен суреттерден, қимылдар мен қозғалыстардан бастап, мұғалім объективті шындықтың фрагменттерін имитациялайтын бейнелер мен компьютерлік бағдарламаларға дейін. Оқытудың нәтижелі болуы адамның барлық сезім мүшелерінің қабылдауға қатысу дәрежесіне байланысты екені белгілі. Оқу материалын сенсорлық қабылдау неғұрлым әртүрлі болса, соғұрлым ол берік игеріледі.

Кілт сөздер: көрнекі құралдар, көрнекілік принципі, оқу процесі, лингвистика, динамикалық көрнекілік, семантизация, стандарттау

Кіріспе. Соңғы бірнеше жылда ағылшын тілінің рөлі қоғамда айтарлықтай өсті, әсіресе халықаралық қатынас құралы ретінде. Ол қазірдің өзінде әр түрлі қызмет салаларында кәсіби қарым-қатынас тілі ретінде танылды.

Шет тілдерін үйрену - бұл нақты процесс. Мақсатты қою кезінде - шетел тілін (біздің жағдайда, ағылшын тілінде) іс жүзінде меңгеруге қол жеткізу, сонымен қатар, ең бастысы ол ағылшын тілін қарым-қатынас құралы ретінде пайдалануға машықтандыру мен дағдыларын қалыптастыру және одан әрі дамыту.

Қоғамның ағылшын және басқа шет тілдерін оқытуға деген өсіп келе жатқан талаптарына байланысты білім сапасын арттырудың тиімді жолдарын жедел іздеу қажеттілігі туындайды. Табысты оқыту - мұғалім үшін оның мәні мен ішкі құрылымын ғана емес, сонымен қатар басшылыққа алу қажет бастапқы ұстанымдарды немесе принциптерді білу маңызды. Оқу процесінде принциптерді шебер жүзеге асыру оның дидактикалық тиімділігінің маңызды алғышарты болып табылады. Осылардың ішіндегі маңыздыларының бірі - оқытудың көрнекілік принципі. Бұл заңдылық чех мұғалімі Ян Амос Коменский (1592-1670) енгізген көрнекіліктің дидактикалық принципінде өз көрінісін тапты.

Шет тілін оқытуда көрнекілік принципі ерекше рөл атқарады. Өзге тілді меңгерген кезде - объективті әлемді екінші тіл түрінде көрсету жүйесін құруміндеті туындайды. Шетелдік орта болмаған жағдайда мектептегі оқу жағдайында объективті әлем визуализация көмегімен модельденеді. Көрнекіліктің әр түрлі құралдарын қолдана отырып: оқу мақсаттары үшін объектілер, модельдер, суреттер, қимылдар, қозғалыстар, диафильмдер, фильмдер және т.б. қолданылады. Нәтижесінде, шет тілінің формалары

оқушылар үшін объективті әлемнің сәйкес үзінділері мен белгілі бір ақпарат тасымалдаушыларының рефлексиясына айналады, олардың алмасуы белгілі бір жағдайда қарым -қатынас кезінде жүзеге асады [1].

Шет тілін үйрету кезінде визуализация - бұл семантикалаудың маңызды құралы ғана емес, сонымен қатар сөйлеудің ситуациялық шарттарын меңгерудің құралы. Көрнекіліктің көмегімен ауызша қарым -қатынас жасалатын оқу ситуациялары құрылады, объективті шындық пен өмірлік жағдайларға сөйлеу реакциясы меңгеріледі. Осылайша, практикалық мақсатта шет тілін үйретудегі көріністер мәлімдемелердің мазмұнын ашуға көмектеседі және қарым - қатынас орын алатын өмірлік жағдайларды модельдейді. Шет тілін оқытуда қолданылатын көрнекілік принципі ситуациялық көріну түрінде пайда болады. Тілдерді оқыту әдістемесіндегі көріну сезімдік қабылдауға жағдай жасайды және де оқыту процесіне екінші шындықты әкеледі.

Теориялық талдау. Тиімді оқыту ол көрнекі құралдардың көмегімен білім алушылардың барлық сезім мүшелеріне әсер ету арқылы жүзеге асады. Шет тілін оқыту кезінде шет тілдік орта көрнекі құралдарды қолдана отырып модельденеді. Қоршаған ортаны тану процесінде адамның барлық сезім мүшелері қатысады. Сондықтан, көрнекілік принципі заттар мен құбылыстарды барлық сезімдік қабылдау негізінде оқушылардың идеялары мен түсініктерін қалыптастыру қажеттілігін білдіреді. Көптеген сарапшылардың пікірі бойынша, егер, есту мүшесі уақыт бірлігіне 1000 шартты ақпарат қабылдаса, онда жанасу мүшесі 10,000 шартты ақпарат бірлігін, ал көру мүшесі - 100,000 ақпарат бірлігін қабылдайды. Олай болса, адам қоршаған әлем туралы ақпараттың шамамен 80% көру мүшесі көмегімен қабылдайды. Осылайша, көру органдарындарын ақпараттың ең үлкен қабылдайтын мүшесі деп атап көрсете аламыз. Алайда, бұл көру қабілетіне ғана емес, сондай-яқ, барлық басқа да сезім органдарына да сенім арта аламыз. Ұлы орыс мұғалімі К.Д.Ушинский сезім мүшелері мағұлматты неғұрлым қабылдауға көп қатысса, ол біздің жадымызда соғұрлым берік сақталатынын атап өтті. Физиологтар мен психологтар бұл жағдайды адамның барлық сезім мүшелерінің өзара байланысты болуымен түсіндіреді. Егер адам ақпаратты көру мен естудің көмегімен бір уақытта алса, онда ол тек көру құралы арқылы немесе тек есту құралы арқылы келетін ақпаратпен салыстырғанда анағұрлым күрт қабылданады деп тәжірибе жүзінде дәлелденді [2].

Көрнекілік қағидасы таным процесінде сенсорлық қабылдаудан дерексіз ойлауға көшуді болжайды және біздің ойымызша, оқытудың жетекші орындарының бірі болып табылады. Оқытудың көрнекі және техникалық құралдарын қолдану тиісті ақпаратты тиімді игеруге ғана емес, оқушылардың танымдық белсенділігін белсендіруге де ықпал етеді; оларда теорияны практикамен, өмірмен байланыстыру қабілетін дамытады, техникалық мәдениет дағдыларын қалыптастырады, зейін мен ұқыптылықты тәрбиелейді, оқуға деген қызығушылықты арттырады және оны қол жетімді етеді. Көрнекілік принципі оқу материалы ретінде де, бақылау құралы ретінде де қолданыла алады.

Педагогикада алғаш рет оқытудың көрнекілік принципінің теориялық негіздемесін Я.А.Коменский 17 ғасырда ұсынды. Ұлы чех мұғалімі халықтық педагогиканың жетістіктерін қолдана отырып, кітап материалдарын оқуды жеңілдететін құрал тапты. Оның «Суреттердегі заттарды саналы түрде қабылдаған әлем» - оқу кітаптарының бірінің атауының өзі оқушының танымы қандай жолмен жүретіндігін айқындап береді.

Я.А.Коменский көрнекілік принципі оқытудың маңызды принциптерінің бірі екенін растады, өйткені адамның таным жолы нақты фактілер мен құбылыстарды сезімдік қабылдаудан басталады. Ол баланың сенсорлық тәжірибесін оқытудың негізі деп санады және оқыту «заттарды ауызша түсіндіруден емес, оларды нақты бақылаудан басталуы керек» деп есептеді. Оқытудың көрнекі әдістерінің ерекшелігі, олар міндетті түрде белгілі бір дәрежеде олардың сөздік әдістермен үйлесуін қамтиды. Сөз бен көрнекіліктің тығыз байланысы объективтік шындық бойынша танымның диалектикалық тәсілі тірі ойлауды, дерексіз ойлау мен практиканы бірлікте пайдалануды болжайтындығынан туындайды.

Оқытудың айқындылығы оқу процесінде әр түрлі иллюстрациялар,

демонстрациялар, зертханалық және практикалық жұмыстарды қолдану арқылы қамтамасыз етіледі. Соңғы жылдары көріну түрлері айтарлықтай өсті: жиынтықтар жасалуда, оқу кинопластинкалары, бейнематериалдар, оқу плакаттары, карталар және басқа да көрнекі құралдар, сондай-ақ фронтальды эксперименттер мен бақылауларға арналған жинақ. Кабинеттік жүйенің барлық осы оқу-әдістемелік құралдары оқу процесіне тікелей енеді [3].

Көрнекілікті қолданудың екі бағыты бар - оқыту құралы және таным құралы ретінде. Бірінші жағдайда, көру мен есту үшін арнайы таңдалған үлгілер (дыбыстық жазба, кестелер, сызбалар, оқу суреттері, фильмдер мен бейнефильмдер, компьютерлік бағдарламалар) студенттерге тілдің дыбыстық айтылу нормаларын, лексикалық және грамматикалық бірліктерді меңгеруге, түсінуге, үйренуге көмектеседі және таңдалған тақырыптар шеңберінде, қарым-қатынас жағдайларында өз ойларын білдіру мен сөйлеуге дағдыландырады. Екінші жағдайда көрнекі құралдар студенттерді шет тілімен таныстыра отырып, ақпарат көзі ретінде қызмет етеді. Көрнекілік принципі оны лингвистикалық және экстралингвистикалық материалды жақсы түсіну, игеру және сөйлеу әрекетінде қолдану мақсатында түсіндіріледі. Сонымен, көрнекілік принципі оқыту функциясын да, дамыту функциясын да, тәрбиелеу функциясын да орындай алады.

Бұл қағида экспрессияның лингвистикалық (вербалды) және лингвистикалық емес (пәндік-бейнелік) формаларына ие. Лингвистикалық көрнекілік - бұл көрнекі және сезімдік сипатта болатын тілді көрсетуге байланысты іс-әрекеттерді білдіреді. Шет тілі сабақтарында басты рольді тілдік көрнекілік атқарады. Материалдарды білім алушыларға түсіндіру тұрғысынан көрнекілік статикалық және динамикалық болуы мүмкін. Динамикалық көрнекіліктің ерекше түрі - бұл ситуациялық көрнекілік немесе сөйлеу әрекеттерінің көрнекілігі болып бөлінеді. Сондаяқ, көрнекілік сыртқы (қабылдау процесінің арқасында) және ішкі (бейнелеу бейнелерін қабылдау негізінде - есту, көру және т.б.) болуы мүмкін. Заманауи әдістемелік сабақтарда көрнекіліктің барлық түрлерін қарқынды қолдануды қарастырады, бұл тіл және қоршаған әлемді және олардың құбылыстары туралы дұрыс түсініктердің қалыптасуына және тиісті дағдылардың дамуына ықпал етеді [4].

Тіл сабақтарында келесі визуалды функциялар ажыратылады:

- 1) оқу (көрнекі құралдар оқу-танымдық ақпаратты енгізу үшін қолданылады);
- 2) бақылау (қалыптасатын білім, білік, дағдылар сипатын бақылау және өзін-өзі бақылау үшін визуалды құралдар қолданылады);
- 3) ұйымдастырушылық (сабақтарға арналған оқу материалдарын және оларды ұсыну әдістерін таңдауда қолданылады).

Өз кезегінде оқыту функциясы келесі бағыттарда жүзеге асырылады:

- а) семантизация (көрнекі құралдар шет тілдерінің сөйлеу бірліктерінің мағыналарын фонемалар, сөздер, ережелер, сондай-ақ қоршаған әлем шындығын түсіндіруге көмектеседі);
- ә) стандарттау (көрнекі құралдар визуалды және есту бейнелері негізінде сөйлеу автоматизмдерін қалыптастыру үшін қолданылады);
- в) қарым-қатынас жағдайының рекреациясы (визуалды-есту бейнелерді есту немесе көру арнасы арқылы қабылданатын ақпаратты жақсырақ түсінуге қолдау ретінде пайдаланылады);
- г) айтылымды ынталандыру (көрнекі құралдар сөйлеу айтылымын құруда тірек қызметін атқарады).

Нәтижелер. Шетел тілін оқытуда көрнекілік семантизацияның маңызды құралы ғана емес, сонымен қатар сөйлеудің жағдаяттық шарттылығын меңгеру құралы болып табылады. Көрнекіліктің көмегімен ауызша қарым-қатынас жаттығатын оқу жағдаяттары құрылады, осылайша объективті шындыққа және өмірлік жағдаяттарға сөйлеу реакциясы игеріледі [5].

Осылайша, практикалық мақсатта шет тілін оқытудағы көрнекілік мәлімдемелердің

мазмұнын ашуға көмектеседі және қарым-қатынас орын алатын өмірлік жағдайларды модельдейді. Шет тілін оқытуда қолданылатын көрнекілік принципі ситуациялық көрнекілік түрінде пайда болады. Тілдерді оқыту әдістемесіндегі көрнекілік сенсорлық қабылдауға жағдай жасайды, оқу процесіне екінші шындықты әкеледі. Сонымен қатар, көрнекі құралдарды индикативті тірек ретінде және тілдік құбылыстарды жалпылау кезінде қолдануға болады, мұнда олар басқа оқу пәндерін оқыту кезіндегідей көрінеді.

Сөз бен көрнекіліктердің тіркесімі қазіргі оқыту тәжірибесінде жиі кездесетін құбылыстардың бірі болып табылады. Тілді қолдану оқушылардың объектілерді, процестерді және олардың бейнелерін тікелей қабылдауына негізделген жағдайда оқу тапсырмалары сәтті шешіледі. Көрнекі құралдарды қолдану арқылы вербальды емдеудің үйлесуі кезінде ақыл-ой әрекеті тікелей қабылдау мен ойлаудың концептуалды аппаратының үйлесімімен сипатталады.

Көрнекілік принципі оқытудың көрнекі құралдарын оқушылардың психикалық әрекетіне осы құралдарды қолдану негізінде жасалған қабылдау мен бейнелеуді қосуға ықпал ететін, оны ынталандыратын және жеңілдететін формаларда пайдалануды болжайды. Көрнекі материал, жасына қарамастан, әлдеқайда жақсы есте қалады [6].

Көрнекілік – жаңа тілдің өзіндік қалыпта игерілуіне, оқушылардың сөйлеу процестерінің қалыптасуына негіз болады. Көрнекі құралдарды қолдану шет тілінің ұғымды білдіретін сөзінен зат пен құбылыстың бейнесіне дейінгі байланыстарды және сөйлеу кезінде қабылданатын зат бейнесінен байланыстарды санада жаңғыртудың жеңілдігі мен жылдамдығын қамтамасыз етеді. ұғымды білдіретін шет тіліндегі сөз. Жоғарыда көрсетілгендей, көрнекі құралдар оқу процесінің барлық кезеңдерінде: жаңа материалды түсіндіруде, білімді бекітуде және қалыптастыруда, үй тапсырмасын орындауда, оқу материалын меңгеруін тексеруде қолданылады.

Көрнекіліктің қолданылу дәрежесі және оның табиғаты білім берудің әртүрлі деңгейінде әртүрлі. Ол білімді меңгерудің индуктивті әдісі жеткілікті түрде кеңінен қолданылатын бастапқы кезеңдерінде толық қолданылады. Оқытудың ортаңғы және жоғары сатыларында көрнекілік мұғалім белгілеген немесе оқулықта тұжырымдалған және оқудағы бастапқы бастама рөлін атқаратын теориялық ережелермен біріктіріледі [7].

Талқылау. Ағылшын тілі мұғалімдері өз тәжірибесінде визуализацияны материалды меңгеру процесін ынталандыру, ақпаратты есте сақтау және сақтаудың қосымша құралы ретінде, баланың қиял, көрнекі және бейнелеу сияқты қабілеттерін дамытуға ықпал ететін айқын анықтамалық сигнал ретінде пайдалануға тырысады. эмоционалды есте сақтау.

Көрнекілік – оқытудың бір қағидасы. Көрнекі бейне өздігінен пайда болмайды, баланың белсенді танымдық әрекетінің нәтижесінде пайда болады. Өкілдік бейнелер қабылдау бейнелерінен айтарлықтай ерекшеленеді. Мазмұны жағынан олар қабылдау бейнелерінен бай, бірақ әр түрлі балаларда анықтығы, жарықтығы, тұрақтылығы, толықтығы, есте сақтау ұзақтығы әр түрлі болады. Бейнелеу бейнелерінің көріну дәрежесі баланың жеке қабілетіне, оның біліміне, қиялының деңгейіне, сондай-ақ қабылдаудың бастапқы бейнелерінің көріну дәрежесіне байланысты әртүрлі болуы мүмкін. Ойлау осы көріністерді өңдейді, әртүрлі объектілер арасындағы маңызды қасиеттер мен қарым-қатынастарды анықтайды және сол арқылы танылатын, есте сақталатын объектілердің (лексемалардың) жалпыланған, тереңірек ойша бейнесін жасауға көмектеседі, бұл тілдерді зерттеуде өте маңызды.

Оқытудағы көрнекілік қабылдаудың әртүрлі түрлеріне жатады (көру, есту, тактильді және т.б.). Көрнекі құралдардың ешбір түрі басқаларға қарағанда абсолютті артықшылығы жоқ. Мысалы, табиғатты зерттегенде («Жыл мезгілдері», «Ауа-райы» т.б. тақырыптар) табиғатқа жақын табиғат объектілері мен бейнелері үлкен мәнге ие болады. Грамматика сабақтарында сөздердің арақатынасын білдіретін шартты бейнелерді, сөйлем мүшелерін көрсеткілерді, доғаларды пайдаланып, сөз бөліктерін әртүрлі түстермен ерекшелеу арқылы және т.б. пайдалану ыңғайлы. Мұндай жағдайларда тілді салыстырмалы түрде

оқыту тағы бір артықшылыққа ие болады, өйткені ол неғұрлым әсерлі, қосымша байланыс нүктелерін немесе зерттелетін объектілердің айырмашылықтарын береді. Бұл әдісті қолдану бір мезгілде оңай және қиын. Ұсынылған материалды назарды шашыратпай, қажетсіз салыстырулармен толтырмай, ең маңызды тұстарға назар аудару керек. Мысалы, орыс және ағылшын тілдерінің грамматикасындағы шақтарды зерттегенде, орыс тілінде үш шақ барын және олардың ағылшын тілінде көбірек болуын атап өту жеткілікті [8].

Қорытынды. Оқу орындарында шет тілдерін оқытудағы басты мақсат - шетел тілінде оқитын мәдениаралық қарым-қатынасқа қатысуға қабілетті немесе қатысқысы келетін және оның меңгерген, шет тілінде сөйлеу әрекетін жетілдірген оқушының жеке тұлғасын дамыту болып табылады. Біз бұл мақалада көрнекілік арқылы білім алудың бастапқы нүктесі, қайнар көзі және негізі ретінде қызмет ететіндігін айқындадық. Бұл оқу материалын оңтайлы игеруді, оны есте сақтауды қамтамасыз ететін, шығармашылық қиял мен ойлаудың негізін қалайтын, сенімділік критерийі болып табылатын оқыту құралы [1].

Қорытындылай келе, оқытудағы көрнекіліктердің принципі баланың затты немесе әрекетті өзінің нақты түрінді көру мүмкіндігіне ие болуына ықпал етеді, соған байланысты білім алушы ол туралы дұрыс түсінік қалыптастырады. Көрнекілік, қабылданатын объектіні немесе әрекетті игеруге, жалпылауға және талдауға ықпал етеді. Бейнелеуді қолдану балада дұрыс бейнелеуді құру үшін ғана емес, сонымен бірге зерттелген пән туралы түсінік қалыптастыру үшін, сондай-ақ байланыстар мен тәуелділіктерді түсіну үшін қажет. Жалпы, көрнекілік студенттерге тілдік материалды мағыналы және үлкен қызығушылықпен игеруге көмектеседі. Сонымен қатар, көрнекілік оқушылардың ақыл-ой белсенділігін жұмылдырады, ағылшын тілі сабақтарына қызығушылықты оятады, игерілген материалдың көлемін кеңейтеді, шаршауды азайтады, шығармашылық қиялын жаттықтырады, ерік-жігерді жұмылдырады және ағылшын тілін үйренудің бүкіл процесін жеңілдетеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Алексеева И.В. Ситуативные картинки на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. 2001. №6. С. 29-31.
2. Гальскова, Н.Д., Гез, Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М: Академия, 2006. 335с.
3. Гез Н.И., Ляховицкий М.В., Миролубов А.А. и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. Учебник. М.: Высшая школа. 1982. 373 с.
4. Коменский, Я.А. Избранные педагогические сочинения. М.: 2005. 302с
5. Рогова, Г.В., Рабинович, Ф.М. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М.: Просвещение, 2008. 210с.
6. Биболетова М.З., Денисенко О.А., Трубанева Н.Н. Английский с удовольствием / Enjoy English: учебник для 4 кл. общеобраз. учрежд. Обнинск: Титул, 2009. 144 с.
7. Захарова Л.Б., Захарова Е. В. Принцип наглядности в обучении лексике на уроках английского языка в школе // Грамота 2021. Том 6. Выпуск 2. С. 198-203
8. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: теория и практика: учебное пособие для преподавателей и студентов. М.: Филоматис, 2006. 480 с.

Аннотация: В этой статье обсуждается актуальность иностранного языка и важность наглядных пособий. Знание иностранного языка включает в себя не только грамматические, лексические и произношения, но и навыки письма, чтения, разговорной речи и аудирования. Вопрос визуализации при обучении иностранному языку всегда актуален. В связи со стремлением человечества к «обществу без границ», стало престижно знакомиться с культурным наследием и духовными ценностями народов мира, знать иностранный язык как средство межкультурная коммуникация. Область визуализации значительно расширилась, а ее инвентарь стал более сложным: от предметов и картинок, движений и движений до изображений и компьютерных программ, в которых учитель имитирует фрагменты объективной реальности. Эффективность тренировки зависит от того, в какой степени все органы чувств человека задействованы в

восприятию. Чем разнообразнее сенсорное восприятие учебного материала, тем сильнее он усваивается.

Ключевые слова: наглядные пособия, принцип визуализации, процесс обучения, лингвистика, динамическая визуализация, семантизация, стандартизация

Abstract: This article discusses the relevance of a foreign language and the importance of visual aids. Knowledge of a foreign language includes not only grammar, lexical and pronunciation skills, but also writing, reading, speaking and listening skills. The issue of visualization in foreign language teaching is always relevant. In recent years, due to the aspiration of mankind to a "society without borders", it has become prestigious to get acquainted with the cultural heritage and spiritual values of the peoples of the world, to know a foreign language as a means of intercultural communication. and in demand. The field of visualization has significantly expanded and its inventory has become more complex: from objects and pictures, movements and movements, to images and computer programs in which the teacher imitates fragments of objective reality. It is known that the effectiveness of training depends on the degree to which all human senses are involved in perception. The more varied the sensory perception of the learning material, the stronger it is mastered.

Key words: visual aids, the principle of visualization, the learning process, linguistics, dynamic visualization, semantization, standardization